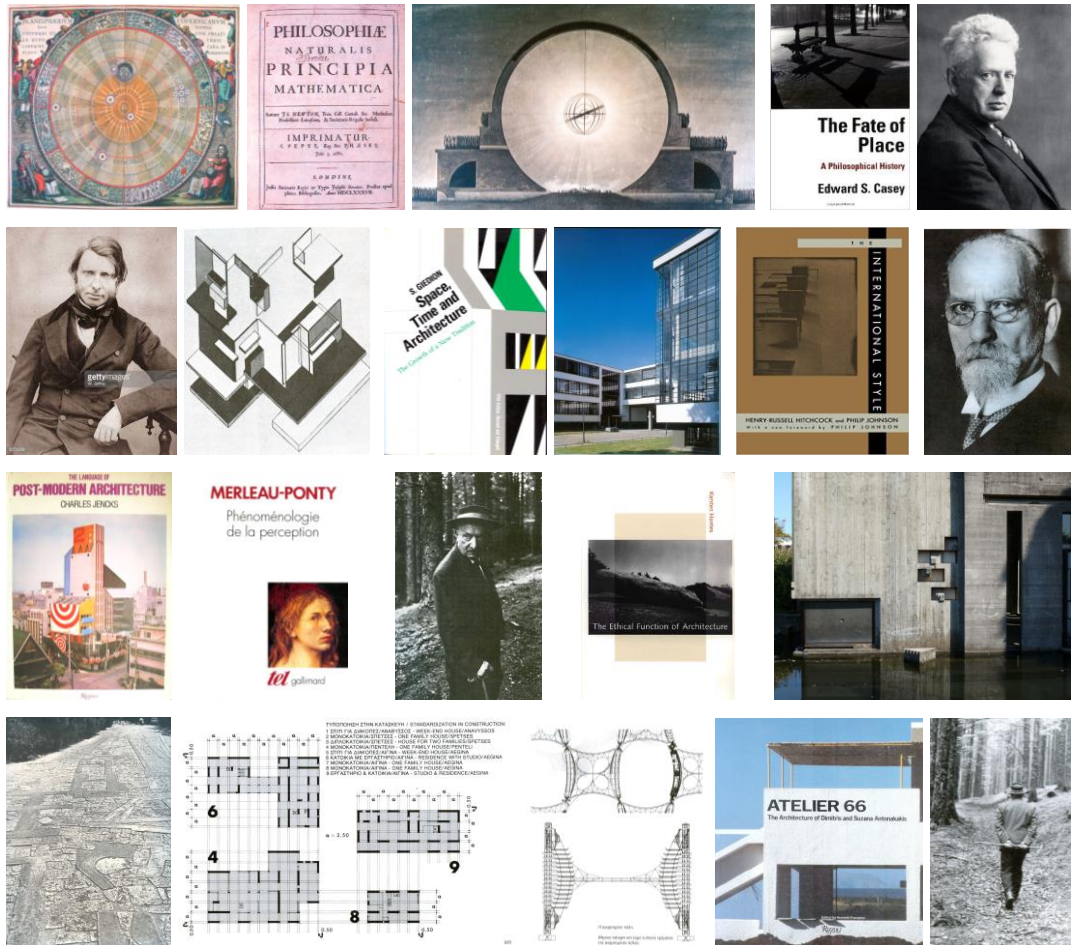

ΕΜΠΙ-ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ – ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ Α΄: ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ:
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ – ΧΩΡΟΣ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ
ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ Α1: ΓΝΩΣΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΜΑΘΗΜΑ:

ΠΕΡΙ ΤΟΥ **ΤΟΠΟΥ**: ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΠΡΙΣΜΑΤΑ

Διδάσκων:

ΝΙΚΟΛΑΟΣ-ΙΩΝ ΤΕΡΖΟΓΛΟΥ Επικουρος Καθηγητής Ε.Μ.Π.

Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο-Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών

ΔΠΜΣ «Αρχιτεκτονική-Σχεδιασμός του Χώρου», Κατεύθυνση Α: «Έρευνα στην Αρχιτεκτονική: Σχεδιασμός-Χώρος-Πολιτισμός»

Ακαδ. Έτος 2020-2021, Εαρινό Εξάμηνο

Τίτλος Μεταπτυχιακού Μαθήματος: *Περί του Τόπου: Ερμηνευτικά Πρίσματα*

Διδάσκων: Νικόλαος-Ιων Τερζόγλου, Επίκουρος Καθηγητής ΕΜΠ

Περιεχόμενο

Η κεντρική θεματική του μαθήματος είναι οι ερμηνείες, οικειοποιήσεις και προσλήψεις της Φαινομενολογίας στην αρχιτεκτονική θεωρία και πράξη του 20^{ου} αιώνα, τόσο στον διεθνή όσο και στον ελληνικό χώρο, με μία παράλληλη ανάλυση των εννοιολογικών παραδόσεων που τις θεμελιώνουν. Στόχος είναι η προκαταρκτική διερεύνηση της πολυπλοκότητας των ιδεών του χώρου, του τόπου και του τοπικισμού, όπως συναρθρώνονται από μία φαινομενολογική προοπτική, και η αρχική σκιαγράφηση τυπολογικών και εννοιολογικών ταξινομήσεων ως εργαλείων για μελλοντικές έρευνες πάνω σε σύνθετα επιστημολογικά και ιστορικά προβλήματα της αρχιτεκτονικής πειθαρχίας. Ένας παράλληλος στόχος είναι η ανάδειξη εννοιολογικών διπόλων, σχημάτων, μοτίβων μαζί με την ταυτόχρονη ανάλυση κοσμοθεωρητικών διαμαχών, εντάσεων και πολεμικών που φωτίζουν βαθύτερα και πληρέστερα στοχαστές, έργα και κείμενα, το σώμα των λόγων και των έργων τους.

Θεματικές των διαλέξεων:

‘Χώρος’ + ‘Τόπος’ στη Φιλοσοφική Σκέψη

Επιστημονική Επανάσταση: 17^{ος} αιώνας, Descartes, More, Newton, Leibniz. Η ‘διχασμένη αναπαράσταση’ (Vesely). Διαφωτισμός. Locke, Voltaire, Kant. 20ος Αιώνας: δύο οικογένειες αναγνώσεων του χώρου. Cassirer vs. Heidegger. Η ‘Μοίρα του Τόπου’. Merleau-Ponty.

‘Χώρος’ + ‘Τόπος’ στην Αρχιτεκτονική Σκέψη

18^{ος} αιώνας: ‘Επαναστάτες αρχιτέκτονες’. Τρία ιδεώδη χώρου στον 19^ο αιώνα. Γενεαλογία της Γερμανικής αισθητικής θεωρίας του ύστερου 19^{ου} αιώνα: Τύποι Χώρου. Η σημασία της σχηματοποίησης του Worringer. Μία πρόταση ταξινόμησης των πρωτοποριών των αρχών του 20^{ου} αιώνα. Giedion. Η κατάσταση μετά τον Β’ Παγκόσμιο Πόλεμο. Zevi. Η ωρίμανση της Φαινομενολογίας: Merleau-Ponty – Bachelard – Heidegger. Norberg-Schulz. Jencks.

Τόποι + Έννοιες ‘Τοπικισμού’ στην Αρχιτεκτονική Θεωρία + Πράξη

Οικουμενισμός vs. Τοπικισμός. Η κατασκευή του ‘International Style’. Είναι ρομαντικοί οι ‘τοπικισμοί’; Φαινομενολογία + Τοπικισμός: Διαθλάσεις, αντικατοπτρισμοί + πρίσματα πρόσληψης. Η οικειοποίηση του Heidegger. ‘Τοπικιστές’ Αρχιτέκτονες: βάσει ποιών κριτηρίων; Η ‘ηγεμονία της όρασης’ και το σώμα.

Φαινομενολογικές / Τοπικιστικές Τάσεις στην Ελληνική Αρχιτεκτονική του 20^{ου} αιώνα

Μορφές ή εννοιολογικές παραδόσεις; Το πρόβλημα της κατάταξης. Το πρόβλημα των κυρίαρχων ερμηνειών. Δημήτρης Πικιώνης, ο ‘ρομαντικός’. Άρης Κωνσταντινίδης, ο ‘ορθολογιστής’. Ο ‘κάνναβος’ και η ‘πορεία’: Δημήτρης και Σουζάνα Αντωνακάκη. Μεταμορφώσεις, εκπλήξεις. Η δυνατότητα ανακαλύψεων: κρυμμένες πτυχές.

Απο-δόμηση / Απο-τοπικοποίηση: Προκλήσεις στη Φαινομενολογία

Heidegger + επαρχία: η κριτική. Παγκοσμιοποίηση: Castells. Το ‘έλλειμμα τόπου’. Νεο-νομαδισμός. Μη-τόποι. Πού κατοικούμε σήμερα; Ο ψηφιακός ιστός (δια-δίκτυο): χωρική ανάλυση. Τάκης Ζενέτος: μία αποτίμηση. Η πόλη μπορεί να θεματοποιηθεί φαινομενολογικά; Επικαιρότητα μίας ‘Φαινομενολογικής’ αρχιτεκτονικής σήμερα.

Reading Material

Karsten Harries, «Space and Place», στο Karsten Harries, *The Ethical Function of Architecture*, The MIT Press, London, 1997, 168-178

Σάββας Κονταράτος, «Χωροκεντρισμός και Τοποφιλία στην Αρχιτεκτονική», στο Αντρέας Γιακουμακάτος (επιμ.), Σάββας Κονταράτος, *Δοκίμια Αρχιτεκτονικής. Πρόντα, Συμβολισμοί και Αναιρέσεις στη Νεότερη Εποχή*, Libro, Αθήνα, 2009, 139-148

Γιώργος Σημαιοφορίδης, «Ο Τοπικισμός σαν Πολιτιστική Τάση της Αρχιτεκτονικής», στο Γ. Αίσωπος, Ο. Σημαιοφορίδου, Γ. Τζιρτζιλιάκης (επιμ.), Γιώργος Σημαιοφορίδης, *Διελεύσεις. Κείμενα για την Αρχιτεκτονική και τη Μετάπολη*, Metropolis Press, Αθήνα, 2005, 11-27

Ζήσης Κοτιώνης, «Τοπία του Σώματος στην Ελληνική Αρχιτεκτονική. Ο Σκυμμένος, ο Ορθός και ο Εν Προβόλω Αρχιτέκτονας», στο Ζήσης Κοτιώνης, *Η Τρέλα του Τόπου*, Πρόλ.: Γ. Τζιρτζιλιάκης, Εκδόσεις Εκκρεμές, Αθήνα, 2004, 45-59

Alan Colquhoun, «Κριτική του Τοπικισμού», στο Αντρέας Γιακουμακάτος (επιμ.), «Διεθνισμός και Τοπικισμός», *Θέματα Χώρου + Τεχνών* 28, 1997, 96-99

Βιβλιογραφία Βάσης

Casey, Edward S., *The Fate of Place*, Berkeley: University of California Press, 1997.

Harries, Karsten, *The Ethical Function of Architecture*, Cambridge, Mass.: MIT Press, 1998.

Heidegger, Martin, *Being and Time: A Translation of "Sein und Zeit"*, Albany: Sunny Press, 1996.

Merleau-Ponty, Maurice, *Phenomenology of Perception*, London: Routledge and Kegan Paul, 1962.

Norberg-Schulz, Christian, *Genius Loci, Towards a Phenomenology of Architecture*, New York: Rizzoli, 1980.

Pallasmaa, Juhani, *The Eyes of the Skin. Architecture and the Senses*, John Wiley & Sons, UK, 2012

Vesely, Dalibor, *Architecture in the Age of Divided Representation. The Question of Creativity in the Shadow of Production*, Cambridge, Mass., London, England: The MIT Press, 2004.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ

Νικόλαος-Ίων Τερζόγλου

Μόνιμος Επίκουρος Καθηγητής στη Σχολή Αρχιτεκτόνων του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, με γνωστικό αντικείμενο *Έννοιες και Θεωρίες ως Εργαλεία για την Οργάνωση και τον Σχεδιασμό του Αρχιτεκτονικού Χώρου*. Δρ. Αρχιτέκτων (2005, 2^ο Διεθνές Βραβείο ICAR-CORA 2007), Πτυχιούχος της Α.Σ.Κ.Τ. (2009) και Μεταδιδάκτωρ Ε.Μ.Π. (2007-8), έχει συν-επιμεληθεί τον τόμο *Intersections of Space and Ethos* (Routledge, 2015, 2017²). Έχει διδάξει σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο στο Πανεπιστήμιο Πατρών, στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών, σε μαθήματα και εργαστήρια φιλοσοφίας της αρχιτεκτονικής, ιστορίας των ιδεών του χώρου, ερμηνευτικής ανάγνωσης των τόπων της πόλης και μεθοδολογίας της αρχιτεκτονικής σύνθεσης. Γενικός συντονιστής του Εργαστηρίου Ερμούπολης (2019) με αντικείμενο την δημιουργική επανάχρηση ιστορικών κελυφών. Έχει συγγράψει 2 μονογραφίες, έχει συν-επιμεληθεί 3 βιβλία, έχει δημοσιεύσει 65 επιστημονικά άρθρα σε περιοδικά και συλλογικούς τόμους, έχει παρουσιάσει ιδέες του σε 40 συνέδρια, εγχώρια και διεθνή, και έχει πραγματοποιήσει 180 δημόσιες διαλέξεις.